

Met alle macht

Aansturen op politieke beïnvloeding

E-Quality

E-Quality, kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit
Postbus 85808
2508 CM Den Haag

Laan Copes van Cattenburch 71
2585 EW Den Haag

F +31 (0)70 3659 777
F +31 (0)70 3469 047
www.e-quality.nl

Kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit

E-Quality is hét adres voor beleidsadvies, beleidsimplementatie en praktijkgericht onderzoek naar emancipatie, gezin en diversiteit. We verzamelen en analyseren feiten, cijfers, onderzoeksgegevens en praktijkvoorbeelden. Met deze kennis adviseert E-Quality overheden, politici en maatschappelijke organisaties. Met als doel het stimuleren van gelijke behandeling, individuele ontplooiing en gelijkwaardige ontwikkeling van alle mensen.

MET ALLE MACHT

AANSTUREN OP POLITIEKE BEÏNVLOEDING

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
1 Beter beleid	3
2 Beleidsbeïnvloeding	4
Interview Ahmed Aboutaleb	6
3 Beleidscyclus gemeenten	8
Interview Saskia Bolten	10
4 Beïnvloeding gemeenten	12
Interview Kamila el Morabit	14
5 Beleidscyclus rijksoverheid	16
Interview Fatma Koşer-Kaya	18
6 Beïnvloeding rijksoverheid	20
Interview Brigitte van der Burg	22
7 Beïnvloeding rond de Tweede Kamerverkiezingen 2010	24
Interview Radj Ramcharan	26
Wegwijzer naar websites	28

VOORWOORD

BETER BELEID

Op veel verschillende plaatsen in Nederland wordt beleid gemaakt. Beleid waarmee u hoe dan ook te maken krijgt, als burger, of bijvoorbeeld als medewerker van een maatschappelijke organisatie. Beleid dat in uw ogen vaak beter kan, of anders moet. Bijvoorbeeld omdat u oplossingen heeft voor knelpunten waar nog niemand aan heeft gedacht. Of omdat u aan kunt tonen dat een wetsvoorstel een ongewenst effect heeft op andere beleidsterreinen. Of omdat u beter zicht heeft op de doelgroep van dit beleid. Of omdat het beleid volgens u tegen bepaalde nationale of internationale regels is. Redenen te over om u in het beleidsproces te mengen.

Dat kan via de verkiezingen: er zijn gemeenteraadsverkiezingen geweest op 3 maart 2010, dit jaar volgen nog (vervroegde) Tweede Kamerverkiezingen en voor 2011 staan Provinciale Statenverkiezingen gepland (2 maart 2011). Natuurlijk kiest u voor een persoon en partij die uw standpunten en belangen het beste zal vertegenwoordigen. Maar beleidsbeïnvloeding is niet alleen in het stemhokje aan de orde. Ook in andere fases van het democratische proces kunt u een stem laten horen. Voorafgaand aan de Tweede Kamerverkiezingen bijvoorbeeld, door invloed uit te oefenen op de samenstelling van de kieslijsten en op de verkiezingsprogramma's. Ook kort na de verkiezingen kunt u invloed uitoefenen, bijvoorbeeld op de samenstelling van het college of het kabinet, of op de inhoud van het coalitieakkoord of regeerakkoord. Daarna volgen nog talloze belangrijke momenten, zoals bij begrotingsbehandelingen, de behandeling van wetsvoorstellen en inspraakrondes.

Om als burger of maatschappelijke organisatie invloed te kunnen uitoefenen op de inhoud van beleid, is inzicht in het politieke besluitvormingsproces van belang. Met deze publicatie biedt E-Quality u een praktisch handvat, met feiten, cijfers, tips, praktijkgerichte interviews én onze eigen producten.

Met dit boekje kunt u zelf bepalen welke koers u het beste kunt varen om uw doelstellingen te realiseren. U heeft niet alleen de kennis en de kunde, maar ook de macht om beleid te verbeteren! Samen met u werken we dus graag verder aan het stimuleren van gelijke behandeling, individuele ontplooiing en gelijkwaardige ontwikkeling van alle mensen.

Joan Ferrier
Directeur E-Quality

BELEIDSBEÏNVLOEDING

Om efficiënt, rechtvaardig en passend beleid te kunnen ontwikkelen en uit te voeren, zijn ambtenaren en politici afhankelijk van burgers en maatschappelijke organisaties. Dit biedt mogelijkheden voor beleidsbeïnvloeding. Onderstaande algemene tips kunnen dit proces vergemakkelijken:

Aansluiten bij behoeften politici

Beleidsbeïnvloeding is een tweeledig proces: houdt er rekening mee dat er voor allebei (maatschappelijke organisatie en politicus) 'iets' te halen valt. Het is dus essentieel om aan te sluiten bij de (verschillende) behoeften van politici. Zij willen graag concrete informatie: waar gaat iets fout, welke ideeën en oplossingen zijn er? Daar kunt u op inspelen. Lees de partijprogramma's, en volg de politiek (en soms kan het handig zijn om een politicus via een weblog of Twitter te volgen). Dan kunt u bij het benaderen van Kamerleden of raadsleden aanhaken bij de onderwerpen en argumenten die hen aanspreken (bijvoorbeeld veiligheid, discriminatie, werkgelegenheid).

Lange adem, timing en onderbouwen standpunten

Voor een effectieve lobby op het gebied van emancipatie en diversiteit is een goede voorbereiding essentieel. Beleidsbeïnvloeding vraagt om een adequaat netwerk en om een goede onderbouwing van standpunten. Het vergt een lange adem en veel uithoudingsvermogen, een goed gevoel voor timing, een breed draagvlak, een actieve achterban en een organisatie met een goed imago bij beleidsmakers.

Relatie met raadsleden, ambtenaren en Tweede Kamerleden

Het aangaan en onderhouden van goede en langdurige contacten met de juiste ambtenaren en politici is essentieel. Dit kunnen bijvoorbeeld de fractiespecialisten zijn op het gebied van emancipatie in gemeenten en de woordvoerders Emancipatie in de Tweede Kamer. Contacten moeten 'warm' gehouden worden, ook in periodes dat u niet bewust bezig bent met uw activiteiten. Praat ook met ambtenaren, raadsleden, portefeuillehouders en wethouders als u geen specifieke onderwerpen wilt aankaarten. Ga zoveel mogelijk naar netwerkbijeenkomsten en andere wat meer informele bijeenkomsten waar zij aanwezig zijn.

Samenwerking

Probeer zoveel mogelijk medestanders te krijgen: zoek samenwerking met andere maatschappelijke organisaties. Samen staat u sterker en creëert u meer draagvlak. Het vergroot de kans op succes als u deskundigen op het betreffende beleidsterrein inschakelt.

Sneltoets Emancipatie van E-Quality

De Sneltoets Emancipatie is bedoeld voor beleidsdirecties van de overheid (gemeente en rijk) die zich afvragen of bij een bepaald beleidsthema man/vrouwverschillen een rol spelen. Bewust kijken naar de effecten van beleid op mannen én vrouwen, met verschillen in etniciteit, leeftijd, seksuele voorkeur, opleidingsniveau, leidt tot beter gefundeerde beslissingen en effectiever beleid. Beleid gaat namelijk altijd, direct of indirect, over mensen, en dus over mannen én vrouwen. In regulier beleid is dit onderscheid niet altijd expliciet aangegeven. Als maatschappelijke organisatie kunt u volksvertegenwoordigers overtuigen van het belang van het inzetten van een sneltoets op een bepaald onderwerp. E-Quality verkent welke beleidsvragen er spelen en wat de Sneltoets voor de gemeente of rijksoverheid kan betekenen. Hierna kunnen zij vrijblijvend beslissen of zij een Sneltoets wil inzetten.

E-Quality maakt dan binnen zes weken een inventarisatie en analyse van de relevante m/v-verschillen, met aandacht voor verschillen naar etniciteit.

Rol van kenniscentra

Kenniscentra kunnen u behulpzaam zijn bij beleidsbeïnvloeding op verschillende onderwerpen. U kunt bij hen terecht voor informatie, advies en feiten en cijfers. Zie de webwijzer op pagina 28.

Kenniscentrum E-Quality

E-Quality richt zich op onderwerpen op het gebied van emancipatie, gezin en diversiteit.

U kunt bij ons terecht voor feiten, cijfers, praktijkvoorbeelden en onderzoeksresultaten.

Deze informatie is voor iedereen toegankelijk via onze website en onze publicaties.

Daarnaast bieden wij op maat kwalitatief en kwantitatief onderzoek, beleidsadvies en –implementatie en trainingen.

Werkterreinen:

- emancipatiebeleid en verankering van emancipatie in (algemeen) beleid
- diversiteit en gelijke behandeling
- gezinsbeleid, jeugd en opvoeding
- migratie en integratie
- onderwijs en educatie
- arbeid, zorg en inkomen

Kijk voor actueel nieuws en ons aanbod op www.e-quality.nl

A portrait of Ahmed Aboutaleb, the Mayor of Rotterdam, in a dark suit and glasses, standing in front of a window. A white marble bust is visible in the foreground on the left. A blue semi-transparent banner is overlaid on the top half of the image, containing text.

Burgemeester Rotterdam

AHMED ABOUTALEB

*“Ik prikkel mensen
hun mening te geven”*

“Misschien is ons parlementaire stelsel niet perfect, maar het biedt burgers wel de beste garantie om invloed uit te oefenen op het bestuur van stad en land. Toch hoor ik mensen vaak klagen over de politiek, terwijl ze er zichzelf niet mee bemoeien. Dat vind ik spijtig.

Het is belangrijk dat het bestuur de mening van burgers hoort. Niet dat het bestuur alles kan doen waar de burger om vraagt, maar het kan wel luisteren naar wat de burgers zeggen en er een richting in vinden. Een simpel voorbeeld: in een Rotterdamse wijk met drugsoverlast patrouilleerde de politie tot laat in de avond, maar de bewoners hadden vooral in de vroege ochtend last van drugsgebruikers. Dus hebben we het rooster van de patrouillerende agenten aangepast. Interventies van burgers hebben dus wel degelijk zin.

Toch vind ik dat burgers in Rotterdam weinig gebruik maken van hun inspraakrecht. Ik ben nu een jaar burgemeester hier en heb pas één burger op de inspraakronde gezien. Daarom ga ik vaak naar de burgers toe. Bijvoorbeeld met de Stuurgroep Veilig. Die vergaderde voorheen altijd onder strikte geheimhouding over de veiligheidsaanpak in Rotterdam. Nu gaan we regelmatig de wijken in om daar in het openbaar te vergaderen. Burgers kunnen de besluitvorming over veiligheid dan beïnvloeden. Ik prikkel ze ook echt, vraag hun: wat vindt u? En u? Ik destilleer er afspraken uit, verdeel de taken en stuur ook bewoners met een opdracht naar huis. Zo maak je van klagende burgers betrokken burgers. Die avonden lopen fantastisch, ze trekken volle zalen.

Georganiseerde burgers en bedrijven weten de weg naar de politieke besluitvorming wel te vinden. Maar ik maak me zorgen over de niet goed georganiseerde groepen, zoals jongeren, migrantengroepen, vrouwen, mensen met een lage sociaal-economische status. Zij kunnen hun grieven en wensen minder goed onder woorden brengen, ze weten het spel niet goed te spelen. Die zoek ik dan op en probeer ze actief te betrekken bij het oplossen van problemen. Ooit ben ik voor die mensen in de politiek gegaan. Ik wil dat ze vleugels krijgen om het leven te bevliegen.

Een goed bestuurder weet dat hij naast een politiek draagvlak ook een maatschappelijk draagvlak nodig heeft. Hij houdt rekening met kwetsbare groepen. En hij benoemt waar hij voor staat. Een bestuurder die uitspreekt dat hij diversiteit in de organisatie belangrijk vindt, zendt daarmee een belangrijk signaal uit. De organisatie gaat er dan ook naar staan.”

Tip: “Organiseer een kopgroep, zorg voor goede pleitbezorgers, zoek medestanders op en laat de aandacht niet verslappen.”

www.rotterdam.nl/burgemeester_aboutaleb

BELEIDSCYCLUS GEMEENTEN

Iedere gemeente heeft een beleidscyclus. Hiermee stelt de gemeenteraad het beleid voor de komende tijd vast en legt het college verantwoording af over de uitvoering van het beleid. Ook bepaalt de gemeente het budget voor de verschillende beleidsterreinen en hoe de gemeente er financieel voorstaat. De beleidscyclus kan per gemeente verschillen, afhankelijk van bijvoorbeeld de grootte van de gemeente. Bij gemeenten is er veel minder sprake van een vaststaande cyclus dan bij de rijksoverheid. Tijdens de beleidscyclus kunnen maatschappelijke organisaties verschillende momenten en mogelijkheden benutten om het beleid te beïnvloeden.

Voorbeeld van een gemeentelijke beleidscyclus zoals die er in uw gemeente uit kan zien:

1. Coalitieakkoord
2. Kadernota of voorjaarsnota
3. Programmabegroting
4. Commissies, gemeenteraad en inspraakrondes
5. Voortgangsrapportages
6. Jaarverslag en jaarrekening

Coalitieakkoord

De basis voor de beleidscyclus is het coalitieakkoord. In dit akkoord staan de afspraken over de wijze waarop en waarmee het college de komende jaren in de gemeente aan de slag wil gaan. Dit coalitieakkoord is een basisdocument voor vier jaar.

Kadernota of voorjaarsnota

In de kadernota of voorjaarsnota wordt het coalitieakkoord verder uitgewerkt. Deze nota verschijnt ieder voorjaar en staat aan het begin van een financieel jaar. Hierin geeft het college de beleidsmatige kaders voor het komende jaar aan. Ook staan de in- en externe ontwikkelingen beschreven die het financiële beeld kunnen beïnvloeden.

Programmabegroting

De programmabegroting bestaat uit het komende begrotingsjaar en de meerjarenraming. De gemeente formuleert ook elk jaar enkele bestuurlijke speerpunten, waarvoor het college extra aandacht en geld beschikbaar wil stellen. Verder staat de financiële positie beschreven en een toelichting op het belastingbeleid. Met het vaststellen van de programmabegroting stelt de raad de budgetten voor het komende begrotingsjaar beschikbaar aan het college.

Gemeenteraad, commissies en inspraakrondes

De gemeenteraad vertegenwoordigt de gehele bevolking van de gemeente. De leden van de raad worden gekozen voor een periode van vier jaar. Net als de Tweede Kamer bestaat de gemeenteraad uit meerdere fracties van politieke partijen. Het college (burgemeester en wethouders) en de raad hebben ieder de mogelijkheid om commissies in te stellen. Dit kunnen verschillende soorten commissies zijn, bijvoorbeeld raadscommissies, bestuurscommissies en adviescommissies. Afhankelijk van het onderwerp organiseert de gemeente inspraakrondes, bijvoorbeeld om maatschappelijke organisaties mee te laten praten. Deze rondes zijn bij uitstek geschikt om uw stem te laten horen.

Voortgangsrapportages

Met de voortgangsrapportages verantwoordt het college zich aan de raad; hierin wordt de voortgang van de programma's uit de programmabegroting tegen het licht gehouden. In het voorjaar verschijnt een beleidsmatige nota, geïntegreerd in de kadernota. In het najaar verschijnt een meer financiële rapportage.

Jaarverslag en jaarrekening

Een financiële cyclus wordt afgesloten met een jaarverslag en een jaarrekening. In het jaarverslag staat een eindafrekening van de programmabegroting per programmaonderdeel. In de jaarrekening wordt de financiële positie van de gemeente uiteengezet.

GroenLinks-wethouder inkomen en emancipatie in Delft

SASKIA BOLTEN

“Ik heb Delftse vrouwen om medewerking gevraagd”

“Toen ik in 2006 wethouder werd, was er in Delft geen samenhangend emancipatiebeleid. Ik trof alleen wat fragmentarische, goed bedoelde projecten aan. In het voorafgaande college zaten alleen mannen, die dachten kennelijk dat emancipatie al klaar was. Bij de coalitie-onderhandelingen heb ik toen het emancipatiebeleid naar me toe getrokken en geclaimd dat er budget voor kwam: vijftigduizend euro per jaar. De gemeenteraad stemde in met mijn plan, maar wilde niet dat het geld werd gebruikt voor ambtelijke ondersteuning. Daarom heb ik samen met mijn ambtenaren Delftse vrouwen om hulp en medewerking gevraagd. Een groep van vijftien vrouwen heeft in kaart gebracht wat er volgens hen moest gebeuren op het gebied van emancipatie, en dit opgeschreven in het rapport ‘Delftse vrouwen aan zet’. Daarbij kregen ze begeleiding van E-Quality. Ik was het niet met alle voorstellen eens, maar heb er wel onze emancipatienota op gebaseerd.

Ik geloof in empowerment: elk mens heeft een kracht en bezit sterke punten om verder te ontwikkelen. Soms ligt die kracht verborgen, dan moet je die eerst naar boven halen. Emancipatie moet zich daar op richten, elk mens heeft de mogelijkheid zich te verbeteren.

Toen ik het onderwerp ‘gender’ op de agenda wilde zetten, liepen zowel de gemeenteraad als het college er niet warm voor. Toch heb ik een Sneltoets Emancipatie laten doen: E-Quality onderzocht de gendereffecten van ons re-integratiebeleid. Ik dacht: dat zit wel goed want het is onderdeel van mijn portefeuille, ik ben wel bedacht op die effecten. Maar wat bleek: bij de re-integratie naar werk behandelden we vrouwen anders dan mannen. Vrouwen die zeiden dat ze niet aan het werk konden vanwege de zorg voor kinderen, lieten we met rust. Mannen die hetzelfde argument aanvoerden, moesten wel aan de slag. Het was voor mij toch onthutsend dat je daar ongemerkt verschillend naar kijkt. Op zich hoeft het niet erg te zijn dat beleid anders uitpakt voor vrouwen dan voor mannen, maar dan moet je dat wel bewust doen.

In het verleden hebben we met de provincie samengewerkt in projecten rond tienermoeders en ‘loverboys’, maar die zijn helaas stopgezet. Ik mis nu een consistente, beleidsmatige aanpak op dit terrein. Ik zou meer samenwerking met de provincie toejuichen, ook op andere emancipatiethema’s. De provincie is tenslotte de tweede overheidslaag die ons kan faciliteren met materiaal en expertise bij het ontwikkelen van doelmatig beleid.”

Tip: “Trek je er niets van aan als er geen geld is voor een thema dat je belangrijk vindt, zoek bondgenoten in de maatschappij.”

[Http://delft.groenlinks.nl/personen/wethouder/Saskia+Bolten](http://delft.groenlinks.nl/personen/wethouder/Saskia+Bolten)

BEÏNVLOEDING GEMEENTEN

Ook met de gemeenteraadsverkiezingen net achter de rug zijn er mogelijkheden voor beleidsbeïnvloeding. Wanneer en hoe schakelt u een wethouder of gemeenteraad in als u bijvoorbeeld vindt dat het emancipatie- en diversiteitsbeleid beter kan?

Tips om het proces van beleidsbeïnvloeding gemakkelijker te laten verlopen:

Wettelijke kaders

Ga allereerst na wat de wettelijke kaders zijn die nationaal zijn bepaald, en hoeveel ruimte voor eigen invulling de gemeente heeft. Het is gemeenten bijvoorbeeld niet toegestaan om inkomensbeleid te voeren. Heeft u argumenten om te pleiten voor een hogere bijstandsuitkering, dan moet u bij de Tweede Kamer zijn. Wel kunt u binnen uw gemeente extra voorzieningen voorstellen voor mensen met een minimaal inkomen.

Inspraakrondes

De door de gemeente ingestelde inspraakrondes zijn bij uitstek geschikt om uw argumenten naar voren te brengen. Laat hierbij zien namens en vooral voor wie u beleidsverbeteringen voorstelt.

Klankbordgroep

Maatschappelijke organisaties kunnen hun stem ook goed laten horen in trajecten die sommige gemeenten organiseren om een onderwerp zó door te lichten dat alle mogelijke belangen aan bod komen. Bijvoorbeeld bij de totstandkoming van een Emancipatienota, kan een gemeente een klankbordgroep formeren, waarin verschillende organisaties een adviesrol vervullen. Zo wordt een zo groot mogelijk draagvlak gecreëerd.

Burgerjaarverslag

In het burgerjaarverslag geeft de burgemeester aan welke acties de gemeente ondernomen heeft om de burgers bij beleid te betrekken, dus bijvoorbeeld ook bij het emancipatie- en diversiteitsbeleid. De meeste gemeenten organiseren informatiebijeenkomsten over de resultaten. Dit kan een goed moment zijn om voor een nieuw jaar bepaalde onderwerpen opnieuw te agenderen.

Burgerinitiatief

Het burgerinitiatief kan handig zijn om een bepaald onderwerp op de raadsagenda te krijgen. Er gelden voorwaarden, zoals het benodigde aantal handtekeningen; ook mag het betreffende onderwerp niet recent in de Raad zijn behandeld. Ga bij uw gemeente na welke regels er specifiek gelden.

Emancipatiebeleid

Het is van belang om te weten hoe bijvoorbeeld het emancipatie- of diversiteitbeleid wordt vormgegeven, en of uw (deel)onderwerp staat beschreven. Check bijvoorbeeld of uw gemeente al een Emancipatienota heeft opgesteld en hoe het proces van gender mainstreaming is ingevuld (integreren van een genderperspectief in beleid en beleidsprocessen).

P-team

Kijk of uw gemeente een Participatieteam (P-team) heeft van succesvolle zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen (zmv-vrouwen). Deze P-teams worden ingesteld door gemeenten; zij treden op als overlegorgaan voor de gemeente en als rolmodel voor zmv-vrouwen in de stad. P-teams spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van integratie en participatie van zmv-vrouwen. Zij vormen dus een waardevolle schakel in het proces van beleidsbeïnvloeding. Als er nog geen P-team in uw stad is geformeerd, kunt u het initiatief nemen. Hiervoor kunt u contact opnemen met de ambtenaar die emancipatie of integratie in zijn of haar portefeuille heeft.

Participatietrainingen E-Quality

Om P-teams te ondersteunen bij hun belangrijke werk voor de Nederlandse samenleving verzorgt E-Quality sinds 2005 trainingen voor zowel nieuwe als reeds bestaande P-teams. De inhoud van de trainingen wordt in overleg samengesteld, om aan te sluiten bij de behoeften van zowel P-teamleden als gemeente.

Subsidieverordeningen

Informeer bij uw gemeente welke subsidiemogelijkheden en -voorwaarden er zijn op het gebied van emancipatie en diversiteit.

Beïnvloeding wethouder, gemeenteraad

U kunt wethouders of gemeenteraadsleden op verschillende manieren benaderen. Niet alleen kunt u wethouders schriftelijk of per mail attenderen op beleid dat volgens uw organisatie anders zouden kunnen. Nodig er ook eens een uit voor uw bijeenkomst, om te komen praten over een specifiek onderwerp op het gebied van emancipatie of diversiteit. U kunt een raadslid persoonlijk benaderen, of u via de griffier richten tot een commissie of de hele Raad. Voor onderwerpen waarop nog helemaal geen beleid bestaat (zoals bij een ontbrekend of niet goed functionerend emancipatiebeleid) is de raad de juiste gesprekspartner. U kunt handtekeningenlijsten en petities aanbieden aan de gemeenteraad, bijvoorbeeld aan de voorzitter van een raadscommissie. Ook kunt u zich bij de griffie aanmelden om in te spreken bij een commissie- of raadsvergadering. In principe moet het onderwerp waarover u wilt inspreken wel op de agenda staan. Daarnaast kan het op de besluitvorming van de Raad zeker van invloed zijn als u ook in groten getale op de publieke tribune aanwezig bent bij de commissievergadering en vervolgens de raadsvergadering.

A portrait of Kamila El Morabit, a woman with wavy brown hair, wearing a blue t-shirt with a gold 'VVT' logo and a black long-sleeved shirt underneath. She is standing in front of a red and yellow background. A semi-transparent blue banner is overlaid on the bottom half of the image, containing text.

Voorzitter P-team Maastricht

KAMILA EL MORABIT

“We stimuleren mensen hun verantwoordelijkheid te nemen”

“Al vóór de officiële installatie van ons lokale Participatieteam in 2006, hebben we besloten om in actie te komen. De gemeenteraadsverkiezingen stonden voor de deur en we wilden vooral vrouwen aansporen gebruik te maken van hun stemrecht. Mensen stemmen te weinig, ze denken dat het toch geen zin heeft. Maar wij vinden dat het een kwestie is van je verantwoordelijkheid nemen. Daarom hebben we flyers verspreid waarin we vrouwen opriepen te gaan stemmen. Zeker weten doe je het nooit, maar ik denk dat het wel effect heeft gehad.

Het P-team van Maastricht werkt met veel partijen in de gemeente samen. Daar hebben we van begin af aan heel bewust voor gekozen. We wilden niet op eigen houtje opereren en weer iets nieuws creëren, maar het bestaande laten werken. Zo hebben we bijvoorbeeld alle partijen die zich bezig houden met NT2-lessen en andere taalprojecten bij elkaar gebracht. Op een bijeenkomst konden ze zichzelf presenteren en informatie uitwisselen. Zo kregen die partijen een gezicht en kwamen ze met elkaar in contact. Dat verlaagt de drempel om met elkaar samen te werken. In feite zijn dit simpele acties, maar ze sorteren wel groot effect. Er was veel versnippering in hun aanpak, maar daar komt nu langzaam verbetering in.

Op zich is het voor ons vrij gemakkelijk om invloed op het gemeentebestuur uit te oefenen. We hebben intensief contact met de wethouder en beleidsmedewerker die over diversiteitsbeleid gaan. Het initiatief voor het instellen van het P-team lag ook bij de gemeente, zij staan achter ons. Het gaat erom dat participatie van vrouwen uit etnische minderheden op gang komt, dat is in het belang van de hele Maastrichtse samenleving.

De gemeenteraadsverkiezingen van 2010 hebben we leven ingeblazen met twee debatbijeenkomsten met politieke partijen en pittige stellingen over zaken die vrouwen aangaan. We willen mensen prikkelen om vragen te stellen over de politiek en hun verantwoordelijkheid te nemen. Het is altijd gemakkelijk aan de zijlijn te staan en met de vinger te wijzen. Mensen denken vaak dat de politiek bepaalt, maar eigenlijk zijn wij het, de burgers dus, die bepalen. Burgers moeten niet tegen een gemeente, politieke partij of wethouder aankijken als almachtig; wethouders en ambtenaren zijn net zo goed afhankelijk van de informatie van burgers als andersom. We voeden elkaar. Als je door hebt dat je elkaar nodig hebt, ontstaat er een heel ander soort chemie.”

Tip: “Gebruik de macht die je hebt. De burger bepaalt, dat vergeten we te vaak.”

[Http://www.pafemme.nl/p-teams/maastricht](http://www.pafemme.nl/p-teams/maastricht)

BELEIDSCYCLUS RIJKSOVERHEID

De beleidscyclus van de rijksoverheid kort samengevat:

Regeerakkoord

De partijen die samen de nieuwe regering willen vormen, moeten het eerst eens worden over een voorlopig regeerakkoord. Dit voorlopige akkoord wordt voorgelegd aan de Tweede Kamerfracties van de coalitiepartijen; zij kunnen nog commentaar leveren op de inhoud.

Prinsjesdag

Elke derde dinsdag van september is het Prinsjesdag, het begin van het parlementaire jaar. Koningin Beatrix spreekt dan namens de regering in de Ridderzaal de Troonrede uit. Later die dag biedt de minister van Financiën aan de Tweede Kamer de Miljoenennota en de rijksbegroting aan. In de rijksbegroting staan de voorstellen (ramingen) voor uitgaven, verplichtingen en inkomsten van de rijksoverheid voor het komende kalenderjaar. De rijksbegroting bestaat uit afzonderlijke begrotingen per ministerie.

Algemene politieke beschouwingen

De Kamer debatteert de dagen na Prinsjesdag over de betekenis van de plannen voor de Nederlandse samenleving.

Algemene financiële beschouwingen

In oktober volgen de algemene financiële beschouwingen in de Tweede Kamer. De financieel specialisten van de fracties debatteren met de minister van Financiën over de rijksbegroting.

Begrotingsbehandelingen

In de twee daaropvolgende maanden (november en december) verdedigen alle ministers, één voor één, hun eigen begroting in de Tweede Kamer.

Begrotingsjaar

1 januari start het begrotingsjaar. De ministeries gaan de begrotingen uitvoeren.

Kaderbrief

De minister van Financiën stelt eind maart/begin april de kaderbrief op met budgettaire meen- en tegenvallers en financiële claims van ministers voor nieuw beleid.

Verantwoordingsdag

Op Verantwoordingsdag – de 3^e woensdag in mei - worden het financieel jaarverslag van het rijk en de jaarverslagen van de ministeries gepresenteerd. Daarnaast biedt de president van de

Algemene Rekenkamer een rapport aan de Tweede Kamer aan. In dat rapport beoordeelt de Rekenkamer het regeringsbeleid van het afgelopen jaar: zijn de gewenste beleidsdoelen bereikt en heeft het kabinet zich aan de wettelijke regels gehouden? Half juni debatteert de Tweede Kamer over het financiële jaarverslag en het Rekenkamerrapport. Daarna volgt behandeling in de Eerste Kamer.

Voorjaarsnota

In het voorjaar informeert de minister van Financiën de Tweede Kamer over de voortgang van de uitgaven en de inkomsten. De Voorjaarsnota verschijnt voor 1 juni. Het debat in de Tweede Kamer over de Voorjaarsnota is altijd eind juni of begin juli, kort voor het zomerreces.

De gang van een wetsvoorstel

Wetsvoorstel

In de regel maken de ambtenaren van een ministerie een wetsvoorstel, op verzoek van de betreffende minister/staatssecretaris. Het wetsvoorstel wordt eerst besproken in de ministerraad, omdat de collega-ministers moeten instemmen met de inhoud. Als de ministerraad vindt dat het voorstel ingediend kan worden, moet het voor advies worden voorgelegd aan de Raad van State. Zolang het wetsvoorstel bij de Raad van State ligt, is de inhoud geheim.

Naar de Tweede Kamer

Het wetsvoorstel gaat eerst naar een Tweede Kamercommissie. Hierin zitten leden uit alle partijen (fracties) die veel weten over een bepaald onderwerp. De fracties geven schriftelijk commentaar op het wetsvoorstel. De commissieleden kunnen ook vragen stellen. De minister reageert daar schriftelijk op. Zo wordt in een aantal 'rondes' tussen de Tweede Kamer en de minister bepaald hoe het wetsvoorstel eruit komt te zien.

Na de voorbereiding in de commissie volgt een einddebat in de vergaderzaal van de Tweede Kamer. Vervolgens wordt gestemd over het wetsvoorstel en de wijzigingen (amendementen).

Naar de Eerste Kamer

Ook in de Eerste Kamer houdt eerst een commissie zich met het voorstel bezig. Net als in de Tweede Kamer is er eerst een schriftelijke ronde en daarna (eventueel) een debat en een stemming. De Eerste Kamer let vooral op uitvoerbaarheid van de nieuwe wet en of het voorstel goed in elkaar zit. Amendementen zijn niet meer mogelijk, want de Eerste Kamer mag alleen 'ja' of 'nee' tegen het voorstel zeggen.

Meestal treedt de wet door een apart besluit in werking. Vaak –maar niet altijd– is dat op 1 januari.

Tweede Kamerlid voor D66

FATMA KOŞER-KAYA

*“Politici zijn enorm gevoelig
voor druk van buitenaf”*

“Ik heb geen lobbygroep nodig om me in te zetten voor emancipatie en migrantenvrouwen. Die onderwerpen heb ik al naar me toegetrokken. Emancipatie betekent voor mij intellectuele vrijheid in je hoofd, zodat je je eigen keuzes kunt maken, en ook vrijheid in je portemonnee zonder financieel afhankelijk te zijn van je partner. Het hebben van een partner biedt immers geen financiële zekerheid voor de toekomst. Verder vind ik dat migrantenvrouwen niet als groep maar als individu moeten worden benaderd, anders mis je de echte problemen die deze vrouwen hebben.

Voor belangengroepen ben ik gemakkelijk bereikbaar, ik heb contacten met allerlei organisaties van migrantenvrouwen. Nadat de commissie PaVEM¹ is opgeheven, heb ik gepleit voor het opzetten van een taskforce allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt. Voor hen is de afstand tot de arbeidsmarkt nog te groot. En als je geen zicht hebt op iets moois, dan word je ook niet getriggerd om iets te doen. Maar allochtone vrouwen die eenmaal van de vrijheid hebben geproefd, laten die niet meer gaan. Dat merk ik heel sterk als ik bij vrouwenorganisaties kom.

Ik bezoek ook evenementen als WOMEN Inc. Daar komen vooral hoger opgeleide vrouwen, maar een schoonmaakster of kassajuffrouw zie je daar niet zo snel. Voor die groep vrouwen probeer ik wel oog te hebben. Iedereen heeft een eigen invulling van emancipatie. Ik wil van mensen weten wat zij nodig hebben om zich verder te ontwikkelen.

Als Kamerlid of gemeenteraadslid kun je veel willen en goede ideeën hebben, maar je hebt daarbij wel de steun van anderen nodig. Een voorbeeld: D66 heeft heel lang gepleit voor een werkgeversbijdrage aan de kosten van kinderopvang. PvdA was tegen, ze wilden gratis kinderopvang. Maar ‘gratis’ bestaat natuurlijk niet, dat zou betekenen dat we met z’n allen betalen. Uiteindelijk hebben we de werkgeversbijdrage er wel door gekregen, dat heeft de kinderopvang betaalbaar gemaakt. Dit hadden we veel sneller kunnen regelen als vrouwenorganisaties massaal hadden gelobbyd en mails hadden gestuurd naar de PvdA om hen aan te sporen die motie te steunen. Politici zijn enorm gevoelig voor druk van buitenaf. Dat vergt wel actief burgerschap van mensen: meedoen en midden in die discussie zitten. Ik draag dat ook uit, houd vrouwen altijd voor dat ze zichzelf serieus moeten nemen: kijk wat jij wilt, onderzoek bij welke politieke partijen je wensen aansluiten en zorg dat je op de juiste plek gehoord wordt.”

Tip: “Ga een open gesprek aan met maatschappelijke organisaties, kijk wat ze willen en maak hun verhaal concreet in de politieke arena.”

www.fatmakoser-kaya.nl

¹ Commissie Participatie van Vrouwen uit Etnische Minderheidsgroepen

BEÏNVLOEDING RIJKSOVERHEID

Op landelijk niveau zijn er verschillende momenten in het proces die zich lenen voor beleidsbeïnvloeding. Onderstaande tips geven aan waar en wanneer u informatie kunt inwinnen en hoe u politici kunt benaderen.

Commissies

Leden van de Tweede en Eerste Kamer werken grotendeels in commissies, waarin ze ondermeer wetsvoorstellen onderzoeken. Dit gebeurt veelal schriftelijk. Data voor het inbrengen van vragen staan op de agenda van de Eerste en Tweede Kamer. De Tweede Kamer telt een aantal vaste commissies, één voor elk ministerie. De commissievergaderingen vormen een belangrijk moment om uw standpunten schriftelijk of per mail naar voren te brengen.

De afdeling Voorlichting van de Tweede Kamer heeft een lijst met de samenstelling van de commissies (zie ook www.tweedekamer.nl>Kamerleden). Soms is het lastig om te achterhalen wie de woordvoerder in een vergadering is en welke Kamerleden te benaderen zijn voor een specifiek onderwerp. Woordvoerders op het gebied van Emancipatie, Integratie en Jeugd & Gezin kunt u vinden op: www.e-quality.nl>dossier Politieke participatie.

Persbericht indiening wetsvoorstel

Nadat de ministerraad akkoord is gegaan met de indiening van een wetsvoorstel, wordt vaak een persbericht uitgebracht. Zie: www.regering.nl>Actueel>Persberichten ministerraad.

Plenaire vergaderingen Tweede Kamer

Alle plenaire vergaderingen zijn rechtstreeks te beluisteren op internet.

Het stenografisch verslag is de dag na de plenaire behandeling te vinden op: www.tweedekamer.nl>Kamerstukken>Verslagen.

Procedurevergaderingen

De voorzitter van de Tweede Kamer stelt voor of een ingediende nota of brief gedrukt wordt als Kamerstuk en vervolgens naar een commissie wordt doorgestuurd. In een procedurevergadering wordt bekeken of, waar en wanneer de betreffende nota wordt behandeld. De procedurevergaderingen zijn terug te vinden op: www.tweedekamer.nl>Kamerstukken>Besluitenlijsten.

Benadering Tweede Kamerleden

Als een onderwerp wordt behandeld in een commissievergadering (bijvoorbeeld Algemeen Overleg over Emancipatie), benader een Kamerlid dan ongeveer een week van tevoren (schriftelijk of per mail). Er is dan genoeg tijd om uw standpunten te bekijken en intern te bespreken en om eventueel nog contact met u op te nemen. Een goede tip is om een paar dagen voor

de commissievergadering het Kamerlid nog persoonlijk telefonisch te benaderen, zodat u uw standpunten ook mondeling kunt voorleggen.

Bijwonen Commissievergaderingen

U kunt als maatschappelijke organisatie of individuele burger de commissievergaderingen bijwonen. Ze worden ruim van te voren aangekondigd op de politieke agenda van de Tweede Kamer. Check dit wel nog even kort voor de vergadering, want door actuele ontwikkelingen komt het voor dat een vergadering wordt uitgesteld, of een onderwerp wordt verschoven. Meepraten kan niet, maar met uw aanwezigheid laat u zien dat u het onderwerp belangrijk vindt. Bovendien levert het voor uzelf informatie op: welke Kamerleden en fracties hechten belang aan welke argumenten?

Burgerinitiatief

Een burgerinitiatief is een beargumenteerd en uitgewerkt voorstel om beleid te veranderen. Met een burgerinitiatief verzoekt u de Tweede Kamer om uw voorstel te bespreken en er een standpunt over in te nemen. Hieraan zijn wel voorwaarden verbonden:

- 40.000 steunbetuigingen (mét naam, adres en geboortedatum van personen ouder dan 18 jaar en met de Nederlandse nationaliteit);
- het voorstel moet nieuw zijn en het onderwerp mag de afgelopen twee jaar niet in de Tweede Kamer aan de orde zijn geweest;
- het voorstel mag niet indruisen tegen in Nederland diep gewortelde normen en waarden;
- het voorstel gaat niet over de Grondwet, de belastingen of de begrotingswetten.

Petitie

Een petitie is een politiek verzoekschrift, waarmee u kritiek kunt uiten op beleid.

Een petitie kan aangeboden worden aan de Tweede Kamer, mits dat schriftelijk is aangevraagd. Afhankelijk van het onderwerp of de reikwijdte van uw petitie kunt u deze aanbieden aan de voorzitter (landelijke petitie), een commissie, of het hoofd van de stafdienst Voorlichting.

Petitie vervoegen bevolkingsonderzoek borstkanker

Vrouwen komen pas vanaf 50-jarige leeftijd standaard in aanmerking voor borstsonderzoek. Indieners van de petitie vinden dit veel te laat, omdat borstkanker steeds vaker wordt vastgesteld bij vrouwen jonger dan 50 jaar. Zij stellen voor het bevolkingsonderzoek naar borstkanker te vervoegen naar 30-jarige leeftijd (de leeftijd waarop bevolkingsonderzoek voor baarmoederhalskanker plaatsvindt).

Zie voor meer petitie's bijvoorbeeld de site www.petities.nl

A portrait of Brigitte van der Burg, a woman with short reddish-brown hair and blue eyes, wearing a dark blue top and a patterned scarf. She is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is a solid dark blue. A semi-transparent teal banner is overlaid on the bottom half of the image, containing text.

Tweede Kamerlid voor de VVD

BRIGITTE VAN DER BURG

*“Voor een goede lobby
is timing cruciaal”*

“Wie bij mij iets succesvol wil aankaarten, moet met een goed onderbouwd verhaal komen dat niet alleen getuigt van eigenbelang maar ook oog heeft voor het belang van anderen. Heel veel lobbyisten komen alleen met hun eigen standpunt. Maar als je laat zien dat er meer visies zijn, kun je het op een neutrale manier brengen. Dat komt veel sterker over. Alleen een ideologisch verhaal is minder overtuigend, ik wil ook graag feiten en cijfers zien. Daar heb ik echt iets aan.

Bij emancipatie gaat het vaak om extra subsidie en extra regelingen. Daar ben ik minder van. Ik vind dat we vooral moeten kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat vrouwen een eigen positie krijgen. Economische zelfstandigheid van vrouwen bijvoorbeeld is een zorgelijk punt. Vrouwen die meer uren gaan werken, houden door allerlei fiscale mechanismen van elke euro die ze extra verdienen minder dan 22 cent over. En als ze een modaal inkomen verdienen maar 30 cent. Dan is het niet raar dat vrouwen niet bereid zijn meer uren te gaan werken. Vooral bij de lage inkomens stagneert daardoor de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Daar verwacht ik dan een lobby op die in cijfers en regelingen duikt.

Voor een goede lobby is timing cruciaal. Sommige partijen kunnen erg laat zijn, die komen een uur voor een Kamerdebat nog met een mail. Dan heb ik mijn gedachten over de zaak al lang gevormd. Aan de andere kant moet je ook weer niet té vroeg beginnen, een week voor een debat is wel handig om een Kamerlid te benaderen, liefst met een verhaal dat *to the point* is. Ellenlange epistels worden niet gelezen. Natuurlijk is het fijn als er al eerder persoonlijk contact is geweest, daar moet je wel in investeren. Als je de juiste contacten hebt kun je op het moment dat het nodig is snel je punt maken. Zelf probeer ik de besluitvorming in de Tweede Kamer te beïnvloeden door toezeggingen van bewindslieden te krijgen. Als dat niet lukt dien ik een motie of amendement in en probeer er steun voor te krijgen van andere partijen. Ook buiten de Kamer zijn er allerlei methoden die je in de strijd kunt gooien om iets voor elkaar te krijgen. Door partijen in de maatschappij te mobiliseren voor je standpunt, kun je als oppositiepartij flink druk zetten op de regering.”

Tip: “Presenteer je verhaal op een neutrale manier en zorg voor een goede onderbouwing met feiten en cijfers.”

www.brigittevanderburg.nl

BEÏNVLOEDING ROND DE TWEEDE KAMERVERKIEZINGEN 2010

Juist in de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen 2010 kunt u als maatschappelijke organisatie bij politieke partijen uw stem laten horen. Dit kan bijvoorbeeld bij het opstellen van de verkiezingsprogramma's, bij het opstellen van de kieslijsten en tijdens de periode van campagne voeren.

Wie lid is van een politieke partij kan natuurlijk het gemakkelijkst invloed uitoefenen. Het kan daarom als maatschappelijke organisatie zinvol zijn om uw achterban op te roepen om vooral zelf lid te worden van een politieke partij.

Onderstaande tips kunnen uw beleidsbeïnvloeding vergemakkelijken:

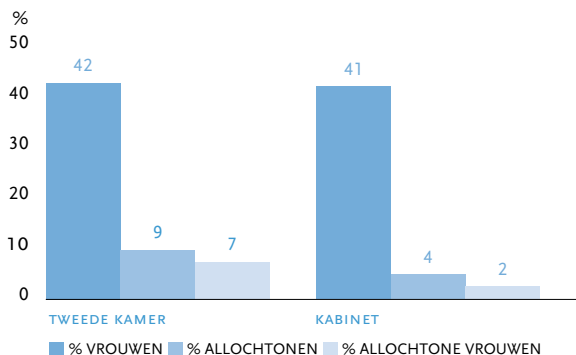
Verkiezingsprogramma's

De programmacommissies van de politieke partijen gaan hun verkiezingsprogramma's schrijven. Vraag in dat stadium aandacht voor de programmapunten die u belangrijk vindt. Thema's op het gebied van emancipatie en diversiteit zijn bijvoorbeeld abortus, kinderopvang, de participatie van zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen, migratiebeleid en non-discriminatiebeleid. Persoonlijk contact werkt toch altijd het meest direct, maar ter ondersteuning van uw persoonlijke gesprek schrijft u een schriftelijke reactie waarin u uw onderwerpen uiteenzet. Om uw punten kracht bij te zetten kan publiciteit in kranten en bladen helpen. Let hierbij op de timing en de procedure: elke politieke partij heeft een eigen procedure voor het vaststellen van het programma. Vaak is er bijvoorbeeld een landelijk congres, waarbij afdelingen nog amendementen kunnen voorstellen waarover op het congres wordt gestemd.

Kieslijsten

In Nederland is de democratie gebaseerd op evenredige vertegenwoordiging. Burgers stemmen op de politieke partij van hun keuze en de partij met de meeste stemmen mag de meeste vertegenwoordigers afvaardigen. In het ideale geval vormt de verzameling van volksvertegenwoordigers een diverse en representatieve afspiegeling van de bevolking. Burgers zullen zich dan sneller herkennen in hun (toekomstige) politici. Daarnaast kan het de kwaliteit van de democratie verhogen: nieuwe talenten die een bijdrage leveren aan het bestuur, meer en betere invalshoeken voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en een groter draagvlak voor besluiten. Er zijn nog altijd te weinig (zwarte, migranten- en vluchtelingen)vrouwen vertegenwoordigd in politieke organen. Dat vrouwen van verschillende achtergronden op een verkiesbare plaats op een kieslijst worden geplaatst is daarom nog altijd van groot belang. Ook op dit punt kunnen maatschappelijke organisaties een politieke partij beïnvloeden. Ga dus goed na wanneer en hoe de diverse partijen hun lijsten vaststellen, zodat u op tijd bent.

Diversiteit Tweede Kamer en Kabinet-Balkenende IV (1 februari 2010)

Bron: www.parlement.com

Verkiezingscampagne

Een vast onderdeel van de campagne zijn de verkiezingsdebatten, waaraan de meeste politieke partijen meedoen en waar veel media verslag van uitbrengen. Politieke partijen zoeken in deze periode extra publiciteit en gaan 'het land' in om stemmen te werven en hun standpunten over verschillende onderwerpen naar voren te brengen. Maak hier als organisatie gebruik van: zet in op het verkrijgen van toezeggingen over de onderwerpen die u belangrijk vindt.

Burgers vormen rond deze tijd hun mening; een goede periode voor maatschappelijke organisaties om via voorlichtingsbijeenkomsten hun achterban te informeren over de standpunten van de politieke partijen en op basis hiervan een stemadvies te geven.

Internetfilmpjes

Lokale, regionale en landelijke publieke omroepen geven in het project 'Daarhouikuaan' burgers de gelegenheid om lokale politici met mobiele telefoon of videocamera te interviewen.

Vraag die centraal staat: waar mag ik u aan houden als u straks gekozen wordt?

De filmpjes kunnen op www.daarhouikuaan.nl worden geplaatst.

A portrait of Radj Ramcharan, a man with dark hair and glasses, wearing a dark blue suit, a light blue shirt, and a striped tie. He is leaning on a dark metal railing and looking towards the camera with a slight smile. The background is a blurred indoor setting with light-colored walls and a door.

CDA-raadslid in Nieuwegein

RADJ RAMCHARAN

*“Als raadslid ben je de ogen
en oren van mensen”*

“Ik ben nu elf jaar raadslid voor het CDA, mijn derde termijn zit er bijna op. Ik zit in de commissie Sociale Omgeving en Cultuur en heb veel te maken met diversiteit. Dat sluit mooi aan bij mijn werk als programmamanager bij FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken. Samen met collega’s adviseer ik gemeenten en provincies hoe ze het beste hun participatie- en integratieprojecten kunnen aanpakken. Daardoor bestaat er voor mij een duidelijke link tussen werk en politiek, en dat is erg handig. Alles wat je bij FORUM uitdoktert, kun je deels ook weer gebruiken in de politiek.

De diversiteit onder de zestigduizend inwoners van Nieuwegein is groot. Dat zie je ook terug in de samenstelling van de gemeenteraad: een derde van de raadsleden is afkomstig uit een etnische minderheid. Onwillekeurig drukt dat al een stempel op het gemeentebeleid. Bij bijna alle onderwerpen en beleidsterreinen, of het nou gaat om gezondheidszorg, jongeren of vrouwen, zegt er wel een raadslid: ‘Wethouder, hoe gaat u dit vertellen aan de burgers, wat gaat u doen om de mensen te bereiken?’

Ik kijk wel eens hoe andere gemeenten de zaken aanpakken. Wat mij dan opvalt, is dat bijna elke gemeente op een eigen manier vorm en inhoud geeft aan beleid. Toch zijn de verschillen heel klein. Eigenlijk zouden gemeenten veel van elkaar kunnen leren en meer kunnen samenwerken. Ik ben blij met een buurgemeente als Utrecht, niet alleen vanwege de voorzieningen als universiteit en hogescholen waar de Nieuwegeinse bevolking gebruik van kan maken, maar ook omdat een grotere stad meer middelen heeft voor allerlei projecten en experimenten. Als die projecten in Utrecht slagen, kun je ze vaak overnemen en hier toepassen. Zo hebben we een huiswerkbegeleidingsproject voor allochtone jongeren en een ontmoetingsproject voor Surinaamse ouderen. Met deze projecten worden de contacten gelegd met de scholen en zorginstellingen; integratie werkt alleen als alle partijen zich ervoor inzetten.

Ik werk graag aan de basis, breng de politiek dicht bij de mensen. Zij verwachten een luisterend oor, in feite ben je de ogen en oren van het volk. Daarom moet je laten zien dat je toegankelijk bent, dat ze hun verhaal bij je kwijt kunnen. En ik blijf jongeren en vrouwen stimuleren om de politiek in te gaan. Ik zeg: kom op, niet alleen klagen, kijk ook wat je zelf kunt doen.”

Tip: “Laat mensen zien dat je toegankelijk bent en dat ze hun verhaal bij je kwijt kunnen.”

[Http://nieuwegein.old.cda.nl/radj+ramcharan.aspx](http://nieuwegein.old.cda.nl/radj+ramcharan.aspx)

WEGWIJZER NAAR WEBSITES

POLITIEKE AGENDA VAN E-QUALITY

www.e-quality.nl/politiek

Met relevante plenaire vergaderingen en commissie-overleggen van de Tweede en Eerste Kamer.

TWEEDE KAMER

www.tweedekamer.nl

- Hoe werkt het ?
- Informatie over:
 - Verkiezingen en kabinetsformatie
 - De Tweede Kamer vergadert
 - Van Prinsjesdag tot Dag der Verantwoording
 - De Tweede Kamer en de rijksbegroting
 - Van wetsvoorstel tot wet
 - Nederland, land in Europa
- Kamerstukken: o.a. stemmingsuitslagen
- Kamerleden: o.a. overzicht van alle commissies in de Tweede Kamer
- Vergaderingen: plenaire vergaderingen en commissievergaderingen

EERSTE KAMER

www.eerstekamer.nl

- Over de Eerste Kamer
- Kamerleden: o.a. overzicht van alle commissies in de Eerste Kamer
- Activiteiten: planning, plenaire vergaderingen en commissievergaderingen

PROVINCIES

www.provincies.nl

Website van de 12 provincies, met o.a. kaart met links naar alle provinciale websites

GEMEENTE

Zo werkt de gemeente:

<http://www.overheid.nl/zowerktdeoverheid/wievormendeoverheid/degemeente>

KENNISCENTRA

www.e-quality.nl/informatiebronnen

- Instituut voor Publiek en Politiek: www.publiek-politiek.nl

COLOFON

REDACTIE:
E-Quality, Den Haag

INTERVIEWS:
Leonie van den Schoor

FOTOGRAFIE:
Arenda Oomen
Foto Joan Ferrier: Rogier Alleblas

VORMGEVING:
VormVijf, Den Haag

DRUKWERK:
Artoos Communicatie Groep, Rijswijk

Met dank aan: Ahmed Aboutaleb, Saskia Bolten, Kamila el Morabit, Fatma Koşer-Kaya, Brigitte van der Burg, en Radj Ramcharan. Informatie opgenomen tot en met 15 februari 2010.

Oplage: 1500

© 'Met alle macht' is een uitgave van E-Quality (maart 2010). Overname van artikelen is toegestaan, mits met bronvermelding.

Bronnen (voor zover niet vermeld in de webwijzer)

* Berg, K. van den, Besten, R. den (2007). *Duaal Lokaal; de tweede ronde* (herziene versie). Hyppolytushoef: De Beuk.

* Instituut voor Publiek en Politiek (2006). Meer diversiteit in de gemeenteraden. *Nieuwsbrief* (zomer 2006). Online versie, geraadpleegd 2 februari 2010. Beschikbaar via www.publiek-politiek.nl>nieuws>papieren-nieuwsbrief.

Met alle macht

Om efficiënt, rechtvaardig en passend beleid te ontwikkelen en uit te voeren, zijn burgers, maatschappelijke organisaties, ambtenaren en politici van elkaar afhankelijk. Om invloed te kunnen uitoefenen op de inhoud van dit beleid, is het van belang om inzicht te hebben in het politieke besluitvormingsproces. 'Met alle macht' gaat in op beleidsbeïnvloeding op landelijk en regionaal niveau. Daarnaast bevat deze publicatie tips, feiten en cijfers rond politieke participatie en praktijkgerichte interviews.

E-QUALITY,
KENNISCENTRUM
VOOR EMANCIPATIE
GEZIN EN DIVERSITEIT

